

Казиногийн тухай хуулийн төслийн тандан судалгаа

Улаанбаатар 2022

АГУУЛГА

НЭГ.АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ.....	3
ХОЁР.АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОДОРХОЙЛСОН БАЙДАЛ....	4
ГУРАВ.АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ЭЕРЭГ, СӨРӨГ ҮР ДАГАВАРТ ХИЙСЭН ХАРЬЦУУЛАЛТ	4
3.1.Хамгийн үр дүнтэй хувилбарын тухай	6
ДӨРӨВ.СОНГОСОН ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ.....	6
4.1. Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө ...	7
4.1.1.Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө	7
4.1.2.Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө	7
4.1.3.Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө	7
4.1.4.Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө	7
4.2. Монгол улсын үндсэн хууль, монгол улсын олон улсын гэрээ, бусад хуультай нийцэж байгаа эсэх	7
ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ХАРЬЦУУЛСАН ДҮГНЭЛТ	8
ДҮГНЭЛТ	10
ЗУРГАА. ОЛОН УЛСЫН БОЛОН БУСАД УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТТАЙ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ	10
ДОЛОО. ЗӨВЛӨМЖ, ДҮГНЭЛТ	22
Хавсралт 1.	24
Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө	24
Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө	27
Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө	32
Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө	35

НЭГ.АСУУДАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН БАЙДАЛ

Монгол улсын Үндсэн хуулийн тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна.” хэмээн заасан.

Гэвч манай улсын эдийн засаг уул уурхайн олборлох салбараас хэт хамааралтай байгаа нь улс орны эдийн засгийн аюулгүй байдал, санхүүгийн чадавхад сөргөөр нөлөөлж, эдийн засгийн хямралд өртөх магадлалыг нэмэгдүүлж, дотоодын эдийн засгийн дархлааг сулруулах хандлагатай болов. Монгол Улсад 2000-2020 оны хооронд нийтдээ 61.5 их наяд төгрөгийн гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт хийгдсэн байдаг бөгөөд 2011-2020 оны байдлаар зөвхөн уул уурхай, олборлох салбарт гэхэд 40.6 их наяд төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийгдсэн байна. Уг үзүүлэлт нь уул уурхай олборлолтын салбар Монгол Улсын эдийн засгийн 50-иас дээш хувийг ганцаараа бүрдүүлж байгааг харуулж байна.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Алсын Хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилго 4-т “Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт иргэн бүрдээ хүрсэн, дундаж давхарга зонхилсон, ядуурал эрс буурсан, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, дотоод хэрэгцээгээ өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай улс болно.” гэж заасан. Харин Зорилт 2.6.-д “Хөдөлмөрийн эдийн засгийн тэнцвэрийг хангаж, мэдлэгийн эдийн засгийг бүрдүүлж, иргэн бүрийг ажилтай, орлоготой болгоно.” гэж, Зорилт 8.2.-т “Эдийн засгийн тэргүүлэх салбарууд болон байршлын давуу талд тулгуурлан бүс, орон нутагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.” гэж тус тус заасан байдаг.

2015 оны байдлаар Монгол Улсын хилээр нийт 386204 гадаадын жуулчид нэвтэрсэн бол 2016 онд 404163 болж өсөн, 2017 онд болон 2018 онд 469309, 529370 харин 2019 онд 577300 болж өсөж байжээ. Сүүлийн 5 жилийн байдлаар хилийн боомтуудаар орсон гадаадын зорчигчдыг авч үзэхэд Зүүн Ази, Номхон Далайн бүс нутгаас ирж байгаа зорчигчид илүү их хувийг эзэлж байна. Монгол Улсын хилээр орсон гадаадын зорчигчдыг аяллын зорилгоор ангилан харвал, 87.9 хувь буюу 58.9 мянга нь аялал жуулчлалын зорилгоор, үлдсэн 12.1 хувь буюу 8.1 мянга нь ажиллах, суралцах, байнга оршин суух гэсэн урт хугацааны зорилгоор иржээ. Түүнчлэн сүүлийн 5 жилийн байдлаар гадаадын нэг жуулчнаас жилд дунджаар 3.7 сая төгрөгийг орлого олж байгаа гэсэн судалгаа гарчээ. Гэвч аялал жуулчлалын хувьд 2015 оноос 2019 тогвортой өсөлттэй байсан хэдий ч 2020 оны байдлаар аялал жуулчлалын зорилгоор хилээр орсон гадаадын зорчигчид өмнөх оны мөн үеэс 32.7 (89.7%) мянгаар, харин өмнөх оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 55.1 (93.6%) мянгаар тус тус буурсан нь аялал жуулчлалын салбарт ихээхэн сөрөг нөлөө үзүүлээд байна.

Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хорооны 2020 оны судалгаагаар “Улс нүүдлийн соёл, уламжлалаараа жуулчдыг татахыг эрмэлзлээ улам бүр өргөжүүлэн Монгол орны байгаль, түүх соёл, зан заншлыг сурталчилсан жуулчдыг татах үйл ажиллагааг төлөвлөх, ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх нь чухал байна” гэсэн дүгнэлт гаргасан бөгөөд мөн “Юуны түрүүнд

Засгийн газраас хүн ая тухтай аялахад шаардлагатай наад захын нөхцөл буюу дэлхийн стандартад нийцсэн байгууламж, дэд бүтцийг эрс шинэчлэн сайжруулах хөтөлбөрийг даруй боловсруулж хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна” гэжээ.

Иймд Монгол улсын Үндсэн хуульд “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна” гэж заасны дагуу уул уурхай, олборлох салбараас бусад салбарын хөгжилд анхаарч, эдийн засгаа тэлэх бодлого шаардлагатай байна. Үүний нэг арга зам нь Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээнд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх хууль эрх зүйн орчинг бий болгох бөгөөд энэ нь гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, татвараас төсөвт төвлөрөх орлогыг нэмэгдүүлэх, Монгол Улсад ажлын байр шинээр бий бол

Тус хуулийн төсөл батлагдсанаар эрх ашиг нь хөндөгдөх нийгмийн бүлэг болон оролцогчид:

- Гадаадын хөрөнгө оруулагчид;
- Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид;
- Тоглогчид;
- Татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага;
- Мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөл.

ХОЁР.АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ЗОРИЛГЫГ ТОДОРХОЙЛСОН БАЙДАЛ

Тус хуулийн төслийн үндсэн зорилго нь казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэх хууль эрх зүйн орчинг бий болгож, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах, татвараас төсөвт төвлөрөх орлогыг нэмэгдүүлэх, Монгол Улсад ажлын байр шинээр бий болгох, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэн эдийн засгийг сэргээх юм. Уг зорилгын хүрээнд дараах зорилтыг хэрэгжүүлнэ:

1.Казино байгуулах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид тухайн үйл ажиллагааг эрхлэхэд шаардлага тавьж, эрх үүргийг хуульчлах;

2.Казино байгуулах ажлын хүрээнд олон улсын стандарт, шаардлагад нийцсэн зохистой дэд бүтэц бүхий казиногийн үйл ажиллагаа, аялал жуулчлал, амралт, соёл урлаг, бусад олон нийтийн үйлчилгээнд зориулагдсан аялал жуулчлалын цогцолборыг байгуулах;

3.Казиногийн бизнесийг тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхлэх, түүний үйл ажиллагааг нь ил тод, шударга байлгах;

4.Казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд хориглох үйл ажиллагааг тогтоон хуульчлах;

5.Казинод тоглуулж болох мөрийтэй тоглоомын нэр төрлийн жагсаалт, мөрийний дээд хэмжээг тогтоох;

6.Хуульд заасан үүргийг биелүүлээгүй, тоглогчийн эрх ашгийг ноцтой зөрчих, хуульд хориглосон заалтыг зөрчиж үйл ажиллагаа эрхлэх мөн хяналтын байгууллагаас тавьсан шаардлагыг биелүүлээгүй тохиолдолд тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох;

7.Мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөлөөс ирүүлсэн иргэдийн өргөдөл гомдлын дагуу хөндлөнгийн шалгалт хийж казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих.

ГУРАВ.АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛАХ ХУВИЛБАРУУД, ЭЕРЭГ, СӨРӨГ ҮР ДАГАВАРТ ХИЙСЭН ХАРЬЦУУЛАЛТ

Энэхүү тайланд дурдсан асуудлуудыг шийдвэрлэх хувилбаруудыг тус бүрээр авч үзвэл:

	Хувилбар	Зорилгод хүрэх байдал	Зардал, үр өгөөжийн харьцаа	Үр дүн
1.	“Тэг” хувилбар	Аялал жуулчлал эдийн засагт хувь нэмэр оруулж чадахгүй бөгөөд уг төрлийн бизнес аялал жуулчлалын салбарыг хөгжүүлэх түлхэц болохгүй.	Зардал нэмэгдэхгүй боловч үүссэн асуудал шийдвэрлэгдэхгүй.	Үр дүнгүй
2.	Хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх	Зорилгод богино хугацаанд, шууд хүрэх боломжгүй.	Хэвлэл мэдээлэл, олон нийтэд таниулах зорилготой холбоотой сургалт, нэвтрүүлэг, ухуулга хийх нэмэлт зардал гарах боловч энэ талаар хийгдэж буй арга хэмжээ эерэг үр дагаврыг шууд богино хугацаанд үүсгэхгүй юм.	Үр дүн хангалттай бус
3.	Зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх	Асуудал үүссэн гол шалтгаантай холбоогүй тул зорилгод хүрэх боломжгүй.	Зардал, үр өгөөж тооцох боломжгүй.	Үр дүнгүй
4.	Төрөөс санхүүгийн интервенц хийх	Асуудал үүссэн гол шалтгаантай холбоогүй тул	Зардал, үр өгөөж тооцох боломжгүй.	Үр дүнгүй

		зорилгод хүрэх боломжгүй.		
5.	Төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүрэг гүйцэтгүүлэх	Асуудал үүссэн гол шалтгаантай холбоогүй тул зорилгод хүрэх боломжгүй.	Зардал, үр өгөөж тооцох боломжгүй.	Үр дүнгүй
6.	Захиргааны шийдвэр гаргах	Эрх зүйн тодорхой үндэслэл байхгүй тул захиргааны шийдвэр гаргах боломжгүй.	Зардал, үр өгөөж тооцох боломжгүй.	Үр дүнгүй
7.	Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах	Гадаадын хөрөнгө оруулалт татаж, Монгол Улсад ажлын байр шинээр бий болгож, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэн эдийн засгийг сэргээхэд бодит хувь нэмэр оруулах.	Зардал нэмэгдэх боловч эерэг үр дүнтэй.	Үр дүнтэй

3.1.Хамгийн үр дүнтэй хувилбарын тухай

Дээрх хувилбаруудыг харьцуулан үзэхэд “тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах, хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх, төрөөс санхүүгийн интервенц хийх, төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх, захиргааны шийдвэр гаргах хувилбарууд нь дээрх асуудлыг шийдвэрлэх гарц биш болох нь тодорхой байна.

Иймд дээр дэвшүүлсэн асуудлыг хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбараар зохицуулж, шийдвэрлэх нь хамгийн үр дүнтэй арга болно.

ДӨРӨВ.СОНГОСОН ХУВИЛБАРЫН ҮР НӨЛӨӨГ ТАНДАН СУДАЛСАН БАЙДАЛ

Казиногийн тухай хуулийн төслийг 1) Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө; 2) Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хууль тогтоомжтой нийцэж байгаа эсэхийг уг хэсгээр судалсан болно.

4.1. Хүний эрх, эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө

4.1.1.Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь хүний эрхэд ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй, бөгөөд харин Үндсэн хуульд заасан эрхийг эдлэх эерэг нөлөө үзүүлнэ.

4.1.2.Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь эдийн засагт сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй, харин аялал жуулчлалын салбарыг эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийн салбар болгон хөгжүүлж казино төвтэй аялал жуулчлал, түүнийг дагасан цогц үйлчилгээг байгуулснаар хөрөнгө оруулалтын урсгалыг татаж, эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал жуулчлалыг бий болгон Монгол Улсын төсөвт төвлөрөх орлогыг нэмэгдүүлэх боломж бүрдэнэ.

4.1.3.Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь казиногийн үйл ажиллагаанд баримтлах стандартыг бий болгоно. Түүнчлэн казиногийн цогцолбор байгуулагдсанаар шинээр ажлын байр бий болох бөгөөд хөдөлмөрийн зах зээл өргөжих боломжтой. Мөн казиногийн тоглоомын талбайд Монгол Улсын иргэнийг оруулахыг болон тоглохыг хориглох тул иргэн мөрийтэй тоглоомд донтох зэрэг нийгэмд гарах сөрөг нөлөө бага байна.

4.1.4.Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Хуулийн төсөл боловсруулах хувилбар нь байгаль орчинд ямар нэгэн сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй.

4.2. Монгол улсын үндсэн хууль, монгол улсын олон улсын гэрээ, бусад хуультай нийцэж байгаа эсэх

Чөлөөт бүсийн тухай хуулийн 18 дүгээр зүйлийн 18.1-д “Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа хуулиар тогтоосон шаардлагад нийцсэн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, аялал жуулчлал, худалдаа, олон улсын банк, санхүү, төлбөрт таавар, бооцоот тоглоом зэрэг бүх төрлийн үйл ажиллагаа явуулж болно.” гэж заасан.

Түүнчлэн УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн Зорилт 9.5-д “Үндэсний онцлог бүхий аялал жуулчлал, соёлын үйлчилгээ, худалдаа, үйлдвэрлэлийг бий болгосон, Зүүн хойд Азийн тээвэр, логистикийн болон олон улсын харилцааны зангилаа төв болсон дагуул хотуудыг хөгжүүлэх”-ээр, Нэгдүгээр үе шат буюу 2021-2030 оны хооронд хэрэгжүүлэх үйл

ажиллагаанд “Чөлөөт бүсийг хөгжүүлж, хил дамнасан худалдааны байнгын сүлжээг байгуулна” гэж тусгасан.

Мөн Засгийн газрын 2019 оны 333 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Төрөөс аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх талаар баримтлах бодлого”-ын 4.1.16.-д эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал жуулчлалын хэлбэрүүдийг хөгжүүлэх хүрээнд “Казиногийн тухай, Хурдан морины бооцоот уралдааны тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулан, батлуулах” хэмээн заасан.

Казиногийн тухай хууль нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээнд нийцэх бөгөөд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа бусад хууль тогтоомжтой зөрчилдөхгүй болно.

ТАВ. ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХУВИЛБАРУУДЫН ХАРЬЦУУЛСАН ДҮГНЭЛТ

Сүүлийн хоёр жил дэлхий даяар тархсан Корона вируст-19 цар тахлын улмаас хориг тавьсан арга хэмжээ нь улс орнуудын аялал жуулчлалын салбарт маш том сөрөг үзүүлсэн. Монгол Улсын хувьд аялал жуулчлалын салбар 2015 оноос 2019 он хүртэл тогтвортой өсөлттэй байсан хэдий ч 2020 оны байдлаар аялал жуулчлалын зорилгоор хилээр орсон гадаадын зорчигчид өмнөх оны үеэс 32.7 (89.7%) мянгаар, харин өмнөх оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 55.1 (93.6%) мянгаар тус тус буурсан нь аялал жуулчлалын салбарт ихээхэн сөрөг нөлөө үзүүлээд байна.

Иймд дээрх асуудлыг шийдвэрлэх эрх зүйн орчныг нарийвчлан тодорхойлж, шийдвэрлэхэд “тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах, хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх, төрөөс санхүүгийн хувилбар буюу төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх, захиргааны шийдвэр гаргах хувилбаруудаас илүүтэйгээр хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар нь хамгийн үр дүнтэй, оновчтой байна.

Казиногийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах нь Аргачлал 7-д заасны дагуу хуулийн төсөл боловсруулах хувилбарын эерэг болон сөрөг талуудыг дараах байдлаар дүгнэв:

Шалгуур үзүүлэлт	Зохицуулалтын хувилбар: Шинээр хууль боловсруулах
Зорилгод хүрэх байдал	<p>Монгол улсын Үндсэн хуулийн тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Монгол Улс дэлхийн эдийн засгийн хөгжлийн түгээмэл хандлага, өөрийн орны өвөрмөц онцлогт нийцсэн олон хэвшил бүхий эдийн засагтай байна.” гэж,</p> <p>Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан “Алсын Хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилго 4-т “Эдийн засгийн тогтвортой өсөлт иргэн бүрдээ хүрсэн, дундаж давхарга зонхилсон, ядуурал эрс буурсан, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын суурийг бүрдүүлж, дотоод хэрэгцээгээ өөрсдөө хангадаг, экспорт эрчимжсэн, хөрөнгө оруулалт, хуримтлалын чадавхаа бүрдүүлсэн, олон тулгуурт эдийн засагтай улс болно.” гэж заасан. Харин Зорилт 2.6.-д “Хөдөлмөрийн эдийн засгийн тэнцвэрийг хангаж, мэдлэгийн эдийн засгийг бүрдүүлж, иргэн бүрийг ажилтай, орлоготой болгоно.” гэж , Зорилт 8.2.-т “Эдийн засгийн тэргүүлэх салбарууд болон байршлын давуу талд тулгуурлан бүс, орон нутагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.” гэсэн зорилгод хүрэхэд түлхэц болно.</p>
Хүний эрх, эдийн засаг, байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө	<p>Засгийн газрын 2019 оны 333 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан “Төрөөс аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх талаар баримтлах бодлого”-ын 4.1.16.-д эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал жуулчлалын хэлбэрүүдийг хөгжүүлэх хүрээнд “Казиногийн тухай, Хурдан морины бооцоот уралдааны тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулан, батлуулах” хэмээн заасан.</p> <p>Казиногийн хууль тогтоомжийн зохицуулалт тодорхой болсноор энэ төрлийн бизнесийн үйл ажиллагаа Монгол Улсад хөгжих, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг аялал жуулчлалын салбарт татаж, олон улсын стандарт бүхий аялал жуулчлалын цогцолборыг байгуулан, дотоодын хөдөлмөрийн зах зээлийг нэмэгдүүлснээр үндэсний эдийн засагт эерэг нөлөө үзүүлнэ.</p> <p>Байгаль орчинд шууд нөлөөлөх нөлөөлөл байхгүй.</p>
Зардал үр өгөөжийн харьцаа	<p>Казиногийн үйл ажиллагаанаас төвлөрсөн татварын орлогын хэмжээг аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, дэмжихэд зориулан зарцуулснаар үр дүнд хүрэх буюу зардал үр өгөөжийн харьцаа их байна.</p>
Гарч болох сөрөг үр дагаврыг илрүүлэх	<p>Байхгүй.</p>
Хууль тогтоомжтой нийцтэй эсэх	<p>Олон улсын болон дотоодын хууль тогтоомжуудтай нийцэж байгаа болно.</p>

Тухайн зохицуулалтаар хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөх этгээдийг тогтоох	Тухайн зохицуулалтаар гадаадын хөрөнгө оруулагчид, гадаад улсын иргэд, татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, мөрийтэй тоглоомын асуудал хариуцсан зөвлөл, аж ахуйн нэгж байгууллага, хууль ёсны ашиг сонирхол хөндөгдөнө.
---	--

ДҮГНЭЛТ

Казиногийн тухай хуулийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлахад Монгол Улсын эдийн засгийн өсөлтийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, ажлын байрыг шинээр бий болгох, аялал жуулчлалын салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэх, үр ашгийг нэмэгдүүлэх зорилгоор казиногийн үйл ажиллагааг эрхлэх эрх зүйн орчныг бий болгох шаардлага үүсч байна.

Иймд дээрх асуудлыг шийдвэрлэх эрх зүйн орчныг нарийвчлан тодорхойлж, шийдвэрлэхэд “тэг” хувилбар буюу шинээр зохицуулалт хийхээс татгалзах, хэвлэл мэдээлэл болон бусад арга хэрэгслээр дамжуулан олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, зах зээлийн механизмаар дамжуулан төрөөс зохицуулалт хийх, төрөөс санхүүгийн хувилбар буюу төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээр тодорхой чиг үүргийг гүйцэтгүүлэх, захиргааны шийдвэр гаргах хувилбаруудаас илүүтэйгээр хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах хувилбар нь хамгийн үр дүнтэй, оновчтой байна.

ЗУРГАА. ОЛОН УЛСЫН БОЛОН БУСАД УЛСЫН ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТАЙ ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ

Казиногийн үйл ажиллагааг зөвшөөрөх эсэх талаар улс орнууд харилцан адилгүй бодлого баримталдаг. Ази тивд Макао, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс, Сингапур зэрэг улсууд казиногийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрч, казинод хориглох зүйл болон үйл ажиллагаандаа мөрдөх нөхцөл журмыг нь тодорхой зохицуулсан байна.

Аялал жуулчлалын салбарын хөрөнгө оруулалт нь улс орны эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийг санхүүжүүлэх механизмыг бий болгодог. Эдгээр улсууд казиногийн эрх зүйн орчинг тодорхой болгож, дэд бүтцийг шийдэж казиногийн мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагааг улс орны гадаадын аялал жуулчлалын салбартай хослуулан хөгжүүлсний үр дүнд гадаадаас шууд орж ирэх хөрөнгө оруулалт нэмэгдэж, тухайн улсын эдийн засагт бодит хувь нэмэр болж байна.

Гадны улс орнуудад мөрийтэй тоглох гэдгийг дараах үйл ажиллагааг ойлгодог байна. Үүнд:

- Казино мөрийтэй тоглох (цахим орчинд буюу онлайн казино тоглох)

Казинод мөрийтэй тоглох гэж казиногийн байгууламжид тусгай автомат тоглоом, зориулалтын ширээнд бооцоо тавьж тоглох, эсхүл уг төрлийн мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаанд цахим платформоор дамжуулан оролцохыг хэлэх бөгөөд уг төрлийн бизнесийг зөвшөөрдөг улс орнууд нь өөрсдийн орны аялал жуулчлалын салбарыг хөгжүүлэх зорилгоор

казиногийн цогцолбор, байгууламжийг байгуулдаг байна. Интернетийн хэрэглээ хурдацтай хөгжиж байгаа орчин цагт цахим казино тоглох нь мөн түгээмэл болж байгаа бөгөөд Бүгд Найрамдах Азербайжан Улс, БНХАУ-ын Хонг Конг, Япон Улс зэрэг улс орнууд цахим мөрийтэй тоглоомын вебсайтад хязгаарлалт буюу блок хийдэггүй бол ЕХ-ны улс орнууд болон Гүрж, АНУ зэрэг улс орнууд тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр цахим мөрийтэй тоглоом онлайн казиногийн үйл ажиллагааг зөвшөөрч цахим мөрийтэй тоглоомын хууль эрх зүйн орчинг бүрдүүлсэн байдаг.

- Онлайн бет буюу спортын тэмцээн уралдаанд бооцоо тавих

Олон улсад түгээмэл болж буй уг төрлийн бооцоо тавих үйл ажиллагаа нь аль ч төрлийн спортын тэмцээн уралдаанд бооцоо тавихыг зөвшөөрдөг бөгөөд зохион байгуулагчийн тогтоосон дүрмийн дагуу оролцогч нь өөрийн бооцоог өсгөж авах зорилготойгоор бооцоо тавьдаг байна.

- Хонжворт сугалаа буюу “lottery”

Гадны улс орнууд хонжворт сугалааг мөрийтэй тоглоомын нэг хэлбэр гэж авч үздэг бөгөөд зарим улс орнууд хонжворт сугалааг үндэсний хэмжээнд зохион байгуулдаг байна. Ихэнх улс орнууд нь сугалааны тухай хуулийн зохицуулалттай байдаг ба зөвхөн тусгай зөвшөөрөлтэй байснаар сугалаа борлуулах, азтанг тодруулах үйл ажиллагааг зөвшөөрдөг бөгөөд насанд хүрээгүй иргэнд сугалааг борлуулахыг хориглосон байдаг.

Уг тандан судалгаанд казиногийн мөрийтэй тоглоомын эрх зүйн орчинг хамгийн сайн бүрдүүлж буй улс болон бүс нутгуудын хуулийг судалсан болно.

БНХАУ, Макао

Макаогийн мөрийтэй тоглоомын хуулийн түүх нь 1849 онд “Fantan” хэмээх мөрийтэй тоглоомыг бүс нутагт тоглохыг хуульчилж өгснөөр эхэлсэн байдаг. Харин БНХАУ болон Хонконг-д мөрийтэй тоглоом тоглохыг зөвшөөрдөггүй бөгөөд ингэснээр Макаогийн эдийн засгийн хөгжилд томоохон давуу тал болсон гэж судлаачид үздэг байна.¹

Казино төвтэй аялал жуулчлал нь Макаогийн хамгийн том орлогын эх үүсвэр бөгөөд 2019 оны байдлаар эдийн засгийн 70 орчим хувийг бүрдүүлж байна. Ихэнх зочид нь эх газрын Хятадууд болон Хонг Конгоос ирсэн хятад жуулчдаас бүрддэг.

2018 онд Макаогийн мөрийтэй тоглоомын орлого 303.879 тэрбум юань (Макао доллар, доорх мөн адил) байсан бөгөөд үүнээс казиногийн орлого 302.846 тэрбум юаньд хүрч, нийт орлого нь өмнөх оны үеэс 14% -иар өссөн

¹Jorge Godinho: Casino Gaming in Macau: Evolution, Regulation and Challenges

байна.² Жил бүр 30 сая гаруй жуулчид Макао руу аялдаг бөгөөд шөнийн цагаар ирэх жуулчдын тоо нэмэгддэг нь Макаогийн мөрийтэй тоглоомын салбарт хөдөлгөгч хүч авчирдаг байна.

Макаогийн мөрийтэй тоглоом нь казино, уралдаан, спортын бооцоо, болон хонжворт сугалаа гэсэн 4 хэсгээс бүрддэг ба одоогийн байдлаар Макао бооцоот тоглоомын онлайн аар үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгоогүй байгаа. 2019 оны байдлаар Макао-д нийт 41 казино үйл ажиллагаа явуулж байгаа бөгөөд татвар нь 35% хувь байдаг байна.

Макаогийн казиногийн эрх зүйг зохицуулдаг хуулийн хувьд нийт 6-н бүлэгтэй бөгөөд 1-р бүлэгт Хуулийн зорилт, 2-т Зөвшөөрөл олгох тухай, 3-т Татварын тухай ба татварын тайланг өгөх тухай, 4-т Бизнесийн үйл ажиллагааны хөрөнгийн тухай, 5-д Зөрчлийн тухай, 6-д Үйл ажиллагаа эрхэлж буй компани татан буугдах эсхүл шилжилт хийх тухай гэсэн зургаан бүлгээс бүрдсэн.

Макаогийн казиногийн хуульд тусгай бүсийн Засаг засаг даргын эрх үүргийг тусгасан байдаг. Тухайлбал 47 дугаар зүйлийн 1-д “Хэрэв хариуцагч компани нь хууль болон гэрээнд заасан үндсэн үүргээ биелүүлээгүй бол Засгийн газар нь нэг талаар казиногийн үйл ажиллагааны зөвшөөрлийг цуцалж болно” хэмээн заасан бөгөөд хуулийн 28 дугаар зүйлийн 1-д “Нийтийн ашгийн үүднээс Засаг дарга нь зөвшөөрөл олгогдсон компанийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн онцгой албан татвар төлөхөөс онцгой байдлаар түр чөлөөлж болно” хэмээн заасан. Түүнчлэн хуульд зааснаар Макаогийн Бооцооны хяналт, зохицуулах газар болон Эдийн засаг, санхүүгийн зохицуулах газар нь уг хуулийн хэрэгжилт болон казиногийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьдаг байна. Хуулийн 3.5-д “Бооцоот тоглоом хэрэгжүүлэх тухай дүрмийг Мөрийтэй тоглоом хяналт, зохицуулалтын газрын саналыг үндэслэн, Эдийн засаг, санхүүгийн асуудал эрхэлсэн сайд нь нормативын талаар зөвшөөрлийг батална.” гэж заасан. Мөн хуульд мөрийтэй тоглоомын зуучлагчдын эрх үүргийг зааснаар аялал жуулчлалын салбарын хүмүүсийг санхүүгийн орлоготой байлгах нөхцөлийг бүрдүүлэхээс гадна казиногийн үйл ажиллагааны тогтвортой байдлыг хангадаг байна.

Бүгд Найрамдах Сингапур улс

Сингапур улсын хувьд анх 1960 болон 1961 онд батлагдсан Тоглоомын тухай хууль (Betting act) болон Казиногийн ерөнхий хуулиар (Common Gaming Houses Act) зөвшөөрөлгүй үйл ажиллагаа явуулдаг мөрийтэй тоглоомыг гэмт хэрэгт тооцдог байжээ. Харин 1985 онд батлагдсан Сугалааны тухай хууль буюу Private lotteries act (Private Lotteries Act) нь сугалаа болон сугалаанд татвар ногдуулах мөн хувийн автомат жимсний машины хяналт болон түүнд ногдох татварыг зохицуулдаг байна. 2006 онд батлагдсан “Казиногийн хяналтын тухай хууль” (Casino Control Act)-аар казиногийн үйл ажиллагааг хуульчилж байна.

Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Казиногийн хяналтын тухай хууль (Casino control act) нь нийт 13 бүлэг 202 зүйл заалтаар мөрийтэй тоглоомыг маш нарийн зохицуулалттай болгож өгсөн. Одоогийн байдлаар Сингапур улс нь 2 казинотой үйл ажиллагаа явуулж байгаа бөгөөд татвар нь 5-15% хувь байдаг.

² Macau casino GGR posts 14pct growth in full-2018

Харин 2014 онд батлагдсан Зайнаас тоглох мөрийтэй тоглоомын хяналтын тухай хууль (Remote Gambling Act) нь Сингапур дахь онлайн болон сүлжээгээр мөрийтэй тоглохыг зохицуулдаг байна. Уг хуульд “betting”, “gaming”, “lotteries” гэх мэт нэр томъёонуудын ойлголтуудыг тодорхой болгож өгсөн. Түүнчлэн уг хуулиар хүмүүсийн дунд илүү түгээмэл болж буй онлайн мөрийтэй тоглоомыг эрх зүйн зохицуулалттай болгосон нь анхаарал татсан. Мөн вэб сайтыг блок хийх, төлбөрийг хориглох, зар сурталчилгааг хориглох гэх мэт зохицуулалтаар мөрийтэй тоглоомын системийг хатуу хяналтын доор байлгадаг бөгөөд 3 бооцооны татварын хувьд 30% хувь байдаг байна.⁴

Дээрх хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд Сингапур улсын МНА (Ministry of Home Affairs) буюу Дотоод хэргийн яам нь казино болон цахимаар мөрийтэй тоглох үйл ажиллагаанд хяналт тавьдаг. Тус яам нь мөрийтэй тоглоомын үйл ажиллагаатай холбоотой хууль болон дэг журамтай холбоотой асуудлыг шийдвэрлэх цогц арга барилыг ашигладаг байна. Тухайлбал, мөрийтэй тоглоомын тухай маш хатуу хуулийг боловсруулах болон хэрэгжүүлэх аргаар бүлэглэн мөрийтэй тоглох үйл ажиллагааны эсрэг хатуу хориг тавьж олон нийтийн боловсрол болон оролцоог дэмждэг байна. Мөн МНА нь нийгмийн хамгааллын бодлогын хүрээнд залуучууд болон бусад эмзэг бүлгийн хүмүүсийг мөрийтэй тоглоом, болон бусад хууль бус үйл ажиллагаанаас хамгаалах зорилгоор Нийгэм, гэр бүлийн хөгжлийн яамтай хамтран ажилладаг байна.⁵

Бүгд Найрамдах Солонгос улс

Солонгос улс нь анх 1967 онд гадаадын иргэдэд мөрийтэй тоглоом тоглохыг хуульчилсан бөгөөд анхны казино болох Incheon Olympos Hotel Casino мөн тухайн ондоо нээжээ.

Солонгос улс дахь казиногийн хяналтыг Аялал жуулчлалын яам хариуцдаг бөгөөд Солонгосын казиногийн холбоо нь гишүүдийнхээ эрх ашгийг хамгаалахаас гадна, казиногийн салбарыг хөгжүүлэхэд чиглэсэн судалгаа хийж, үр дүнг хэвлэн нийтлэх, олон нийтэд түгээх, аялал жуулчлалын байгууллагуудтай хамтран дэлхий даяарх амжилттай хэрэгжиж буй бизнесийн загварыг судлан хамтран ажиллах, казиногийн салбарт жуулчдыг татах зорилгоор зар сурталчилгаа хийх, казиногийн салбарын хөгжилд хяналт тавьж, заавар зөвлөгөө өгөх гэх мэт ажлуудыг хийдэг байна. Хуулийн хувьд Солонгос улс нь Макао тусгай бүс, Сингапур улстай ижил казиногийн эрх зүйг зохицуулсан тусгай хууль байдаггүй. Харин казиногийн зохицуулалт нь Аялал жуулчлалыг дэмжих тухай, Аялал жуулчлалыг дэмжих ажиллагаа болон тогтмол зохион байгуулалттай байлгах тухай, Аяллын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн дэмжих тухай, Жэжүгийн Өөрөө Удирдах Тусгай муж байгуулах, олон улсын чөлөөт хотыг хөгжүүлэх тухай, Эдийн засгийн чөлөөт бүсийг төлөвлөх болон түүний удирдлагын тухай, Эдийн Засгийн чөлөөт бүсийг төлөвлөх, менежментийн тусгай

³ Regulating Casino and Gambling Industry
mha.gov.sg/what-we-do/regulating-casino-and-gambling-industry

⁴ Tax rates for betting taxes
Data.gov.sg

⁵ Regulating Casino and Gambling Industry
mha.gov.sg/what-we-do/regulating-casino-and-gambling-industry

ажиллагааны тухай, Самангеум төслийг дэмжих тухай, Аж ахуйн хотыг хөгжүүлэх тухай мөн Мөрийтэй тоглох үйл ажиллагааг хянах тухай гэсэн хуулиудаар зохицуулагддаг байна.⁶

Аялал жуулчлалыг дэмжих тухай хуулийн дагуу Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яамнаас тусгай зөвшөөрөл авсан мөн Солонгосын казиногийн холбоонд бүртгэлтэй 17 казино байдаг байна.⁷ Хуулийн зохицуулалтаас хархад Солонгос улсын Казиногийн салбарт баримталж буй бодлого нь аялал жуулчлалд чиглэгдсэн байдаг ба үүний үр дүнд Солонгос иргэдийг зөвхөн Кангвонланд хэмээх бүсэд казино тоглохыг зөвшөөрдөг байна. The Special Act on the Assistance to Development of Abandoned Mines буюу Ашиглалтаас гарсан уурхайн хөгжлийг дэмжих тухай тусгай хууль нь Кангвон Ландад казиног хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн бөгөөд хууль болон холбогдох дүрэм журам нь тухайн бүс нутагт казиног хөгжүүлэн эдийн засагт томоохон хөрөнгө оруулалтыг авчирдаг ба, Солонгос улсын иргэд Сөүл болон бусад томоохон хотуудад зөвхөн сугалаагаар ТоТо, морин уралдаан, моторт завины уралдаан болон дугуйн уралдаанд бооцоо тавин мөрийтэй тоглох боломжтой. Харин гадаадын иргэд албан ёсоор байгуулагдсан казинод мөрийтэй тоглож болдог байна. Аялал жуулчлалыг дэмжих тухай хуулиар Солонгос даяар зөвхөн гадаадын иргэдэд зориулсан казино байгуулах эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн гэж хэлж болно.⁸

2019 онд Солонгосын 17 казино нэг жил зогсолтгүй үйл ажиллагаа явуулснаас борлуулалтын татвар 284,9 тэрбум вон (251 сая ам.доллар) байсан бол, 2020 онд 887 сая ам долларын ашигтай ажилласан байна.⁹ Казиногийн борлуулалтаас ихэвчлэн 10 орчим хувийн татвар ногдуулдаг бөгөөд төлбөрийг зургаан сар тутамд буюу зургаагаас есдүгээр сард Аялал жуулчлалыг дэмжих санд хийх ёстой байдаг байна.

БНХАУ-ын Макаогийн тусгай бүсийн казиногийн эрх зүйн байдал нь уг улсуудаас хамгийн урт түүхтэй нь бөгөөд казиногийн салбарын хамгийн том зах зээлтэй газраар тооцогдож байна.

Бүгд Найрамдах Сингапур улс нь хатуу хяналт дор казиногийн үйл ажиллагааг хянадгаараа онцлогтой бөгөөд казиногийн хяналтыг Ази тивдээ хамгийн амжилттай хэрэгжүүлж буй улс оронд тооцогдож байна.

Бүгд Найрамдах Солонгос улс нь аялал жуулчлалаар дамжуулан казиног хөгжүүлснээр үндэсний эдийн засагт бодит хувь нэмэр оруулахыг зорьж буй улс юм. Мөрийтэй тоглох үйл ажиллагааг хэд хэдэн хуулиар зохицуулдаг бөгөөд гол хяналтыг Аялал жуулчлалын яам нь тавьдаг байна. Солонгос улс нь аялал жуулчлалын тусгай бүсэд казиног байгуулснаар тухайн бүс нутагт эдийг засгийн эргэлтийг бий болгож чадсан байна.

⁶https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawTotalSearch.do?searchDivn=jomunTitle&searchTxt=casino&searchType=current

⁷ Korea Casino Association: <http://koreacasino.or.kr/kcasino/global/countryEng.do?global=eng>

⁸ South Korea's Gambling Law: <https://www.thekoreanlawblog.com/2017/02/koreas-gambling-law.html>

⁹ Revenue of casinos in South Korea in 2020: <https://www.statista.com/statistics/694499/south-korea-casinos-revenue/>

Гадаад улс орнуудын казиногийн тухай хууль

Казиногийн тухай хууль <i>/Макао/</i>	Казиногийн тухай хууль <i>/Солонгос/</i>	Бооцоот тоглоомын тухай хууль <i>/ОХУ/</i>	Казиногийн хяналтын хууль <i>/Сингапур/</i>
Хуулийн зорилт			
<p>Энэхүү хуулиар зөвхөн Засаг захиргааны онцгой бүс болох Макао-ийн Казино, бооцоот тоглоом ажиллуулах эрх зүйн системийг зохицуулсан болно.</p> <p><u>1.2 Хуулийн зорилт</u> 1.2.1. Казино, бооцоот тоглоомыг зохих журмын дагуу ажиллуулах, шударга тоглуулах; 1.2.2. Казино, бооцоот тоглоомын менежмент, үйл ажиллагаа, хяналт шалгалтад оролцогчид нь мэргэжлийн зохих шаардлага хангасан</p>	<p>Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, аялал жуулчлалд таатай орчин бүрдүүлэх, аялал жуулчлалын салбарыг дэмжихэд хувь нэмэр оруулахад чиглэсэн байна.</p>	<p>1.1. Мөрийтэй тоглоом зохион байгуулах, явуулах үйл ажиллагааг төрөөс зохицуулалт хийх эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, иргэдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор хэрэгжилтэд тавих хоригийг энэхүү Холбооны хуулиар зохицуулна.</p>	<p>Сингапурын Казиногийн зохицуулах газрыг байгуулах, түүний чиг үүрэг, эрх мэдлийн хүрээг тогтоох, түүнтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд оршино.</p>

<p>хүмүүс байх ба үүргээ биелүүлж хариуцлага хүлээнэ.</p> <p>1.2.3. Казино, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаа нь үнэнч шударгаар, гэмт хэргийн нөлөөнөөс ангид явагдана.</p> <p>1.2.4. Казино, бооцоот тоглоомын ашгаас татвар авна.</p> <p>1.2.5. Казино, бооцоот тоглоом нь аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, нийгэм эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах, сурталчлах зорилготой.</p> <p>1.3. Хууль бус мөрийтэй тоглоомыг тусгай хуулийн дагуу эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэнэ.</p>			
Казиногийн үйл ажиллагааг зохицуулж буй хууль			

<p>Macao SAR Law No 16/2001 Казиногийн тухай хууль</p>	<p>4/2007 Аялал жуулчлалыг дэмжих тухай хууль</p>	<p>2006 ОХУ-ын хууль Бооцоот тоглоомын тухай хууль Мерийтэй тоглоом зохион байгуулах, явуулах үйл ажиллагааны эрх зүйн хувьд ОХУ-ын Иргэний хууль, Холбооны энэ хууль болон холбогдох бусад хууль, ОХУ-ын бүрэлдэхүүн улсуудын хууль, түүнчлэн энэхүү Холбооны хуультай нийцүүлэн гаргасан бусад эрх зүйн актуудаас бүрдэнэ.</p>	<p>2007.10.31 Казиногийн хяналтын тухай хууль Сайдын тушаалаар албан ёсны хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлд нийтэлсэн өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно.</p>
--	---	--	--

Тусгай зөвшөөрлийн зохицуулалт

	<p>Тусгай зөвшөөрөлд тавигдах шаардлагад тусгагдсан Ерөнхийлөгчийн зарлигт заасан журмыг баримтална. Олон нийтийн амгалан тайван байдал, дэг журмыг алдагдуулсан, казиногийн салбарын нэр хүндийг унагасан үйл ажиллагаа явуулахгүй байх, хэрэв явуулбал Ерөнхийлөгчийн зарлигийн дагуу зөвшөөрөлд хязгаарлалт тавьж болно.</p>	<p>1. ОХУ-ын нутаг дэвсгэрт мөрийтэй тоглоом зохион байгуулах, явуулах үйл ажиллагааг төрөөс зохицуулалт хийх эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, иргэдийн ёс суртахуун, эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах зорилгоор хэрэгжилтэд тавих хоригийг энэхүү Холбооны хуулиар зохицуулна .</p> <p>2. Энэхүү хууль нь сугалаа зохион байгуулах, явуулах болон "Зохион байгуулалттай худалдаа явуулах тухай" Холбооны хуулийн дагуу үйл ажиллагаагаа явуулж буй худалдаа эрхлэгчдийн үйл ажиллагаанд хамаарахгүй.</p>	<p>Сингапурын казино зохицуулах удирдлагын газрын зорилгод тусгагдсан:</p> <p>(а) үйл ажиллагаа нь гэмт хэргийн нөлөө, мөлжлөгөөс ангид байгаа хүмүүсээр үйл ажиллагаагаа явуулах</p> <p>(b) Казинод тоглоомыг шударгаар явуулахыг баталгаажуулах</p> <p>(c) насанд хүрээгүй хүүхэд, цөөнх, нийгэмд хор хөнөөл учруулахгүй байх</p>
Хяналт тавих байгууллага			

<p>The Directorate for Gaming Inspection and Coordination DICJ</p> <p>Тоглоомын хяналт шалгалт, зохицуулалтын захиргаа нь Макаогийн тусгай захиргааны бүсийн нийтийн үйлчилгээ юм. Мөрийтэй тоглоомын бодлогыг тодорхойлох, хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагааг, хянах, зохицуулах, хамтран ажиллах үүрэгтэй.</p>	<p>5.1. Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яам бүрэн эрх үүргийг хэрэгжүүлэх боловч зарим эрх мэдлийн хүрээнд Ерөнхийлөгчийн зарлигийг баримтална.</p>	<p>Мөрийтэй тоглоомыг зохион байгуулах, явуулахад төрийн хяналт хэрэгжүүлдэг ОХУ-ын Засгийн газраас эрх олгосон гүйцэтгэх байгууллага.</p>	<p>5. Сингапурын казино зохицуулах удирдлагын газар</p> <p>а) шүүхэд хандах, шүүхэд дуудагдах;</p> <p>б) өмчлөх, эзэмших, хөдлөх болон үл хөдлөх эд хөрөнгө эзэмших;</p> <p>в) байгууллагын хууль ёсоор хэрэгжүүлж болох бусад эрх мэдлийн хүрээний асуудлууд;</p> <p>Дотоод хэргийн Сайд нь товлосон газрын зөвшөөрлийг цуцлах эсвэл нийтийн ашиг сонирхлын үүднээс казиногийн зөвшөөрлийг цуцалж болно</p> <p>Казиногийн тайлан, аудитыг дүгнэлтийг Дотоод хэргийн сайдад илгээж уг хувилбарыг УИХ-д танилцуулна.</p>
--	---	--	---

<p>Тоглоомын хяналт шалгалт, зохицуулалтын захиргаа нь Макаогийн тусгай захиргааны бүсийн нийтийн үйлчилгээ юм. Эдийн засаг, санхүүгийн яаманд харьяалагддаг. Тоглоомын хяналт шалгалт, зохицуулалтын захиргаа нь бооцоот тоглоомын бодлогыг тодорхойлох, хэрэгжүүлэх, үйл ажиллагааг, хянах, зохицуулах, хамтран ажиллах, мөрийтэй тоглоомтой холбоотой хууль тогтоомжийг сайжруулах нэмэлт оруулах акт бэлдэхэд хувь нэмрээ оруулах, шинээр гарсан журам, хууль, дүрмийг казино оператор танилцуулах зааварчилга өгөх, Казино-н тоног төхөөрөмж, хэрэглэгдэх эд материал зөвшөөрөл өгөх, хянах, Засгийн газрын бодлого, нийгмийн хариуцлагын биелэлтэд тэдгээрийн менежмент, бооцоот тоглоом сурталчлагч байгууллагуудын хамтын ажиллагааг дэмжих, хариуцлагатай мөрийтэй</p>	<p>БНСУ-ын хувьд Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яам нь бүх зохицуулалтаа хуулийн дагуу хийдэг. Эрх мэдлийн хүрээнд зарим нэг тулгаран гарах асуудал байдаг. Тухайлбал тусгай зөвшөөрөлд хориг, хязгаарлалт тавих, Солонгос болон өөр улсын хооронд явж буй зорчигч тээврийн хөлөг онгоцон дээр казиногийн бизнес эрхлэхээр төлөвлөж байгаа гэх мэт асуудалд Ерөнхийлөгчийн зарлигт заасан журмыг баримтлан Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яам нь шийдвэр гаргана.</p>	<p>ОХУ нь Мөрийтэй тоглоомыг зохион байгуулах, хянуулахад төрийн хяналт хэрэгжүүлдэг Засгийн газраас эрх олгосон гүйцэтгэх байгууллага нь бооцоот тоглоомын бодлогыг тодорхойлох, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг, хянах, зохицуулах, мөрийтэй тоглоомтой холбоотой хууль тогтоомжийг сайжруулах нэмэлт оруулах эрх үүрэгтэй ажилладаг.</p>	<p>Сингапур улс нь Казино зохицуулах удирдлагын газартай бөгөөд тус улсын Дотоод хэргийн сайд нь эрх, мэдэл, хяналтын дээр байдаг зохицуулалттай. Сингапурын Казино зохицуулах удирдлагын газар нь Казиногийн лиценз, хяналтын тогтолцоог хадгалах, захиран зарцуулах, зорилгоор казиногийн менежмент, үйл ажиллагааг тохиромжтой, гэмт хэргийн нөлөө, мөлжлөгөөс ангид хэвээр байгаа хүмүүсээр гүйцэтгэхийг баталгаажуулах, Казинод тоглоомыг шударгаар явуулахыг баталгаажуулах, мөн насанд хүрээгүй хүүхэд, цөөнх, нийгэмд хор хөнөөл учруулахгүй байх казиногийн чиг халдлагыг тогтоох эрх үүрэгтэй. Сингапурын казино зохицуулах удирдлагын газар нь бүтцийн хувьд тэргүүлэгч мөн бусад гишүүдээс бүрддэг ба тооны хувьд 4 – 16 гишүүнтэй байна. Дотоод</p>
---	---	--	--

<p>тоглохыг сурталчлах, түүний хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулах зэргээр нийт 15 үндсэн чиг үүрэгтэй. Бүтцийн хувьд 6 үндсэн хэлтэс, удирдлагын хувьд 1 захирал 2 орлогч захирал, нийт 459 ажилчидтай.</p>			<p>хэргийн сайд тогтоол гаргаж албан тушаалтнуудыг томилдог ба сольдог.</p>
--	--	--	---

ДОЛОО. ЗӨВЛӨМЖ, ДҮГНЭЛТ

1998 онд Макао Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улстай эргэн нэгдэж тусгай бүс болсноор, мөрийтэй тоглоомыг эрх зүйн орчинг шинээр бий болгож, тусгай бүсийн эдийн засгийг 577%-иар нэмэгдүүлсэн байдаг. Макао тусгай бүс нь 2013 оны байдлаар нэг хүнд ноогдох ДНБ-ийн хэмжээгээр Швейцарын Холбооны Улсыг давсан бөгөөд тус онд ажилгүйдлийн түвшин 1.7% болж буурсан байна. 600 мянган хүн амтай тус хотод 2017 оны байдлаар 32 сая гаруй жуулчид зочилсон байдаг. 2018 онд Макаогийн мөрийтэй тоглоомын орлого 303.879 тэрбум юань (Макао доллар, доорх мөн адил) байсан бөгөөд үүнээс казиногийн орлого 302.846 тэрбум юаньд хүрч, нийт орлого нь өмнөх оны үеэс 14% -иар өссөн байна.¹⁰ 2020 оны байдлаар тус хотын нийт орлогын 75 хувийг ганц казиногийн үйл ажиллагаанаас бүрдүүлж байна.

2006 онд Сингапур улс “Казиногийн хяналтын тухай хууль”-ийг баталснаар 2011 онд эдийн засгаа 14.5%-иар өсгөж түүхэндээ хамгийн өндөр өсөлттэй жил болгож чадсан байдаг. 2017-2018 оны байдлаар тус улсын төсвийн 7% буюу 2 тэрбум орчим долларыг дан ганц казиногоос олсон татвар эзэлж байсан. Өнөөдрийн байдлаар Сингапурт жилд дунджаар 10 сая жуулчид ирж казиногоор зочилдог ба аялал жуулчлалын салбарыг давхар хөгжүүлснээр нэг хүнд ногдох ДНБ-г 1.5-2% болгож өсгөсөн байна.

Бүгд Найрамдах Солонгос улс нь 1967 онд анхны казиног байгуулсан бөгөөд одоогийн байдлаар 17 казино үйл ажиллагаа эрхэлж байна. Тус улс нь 2030 онд Эдийн засгийн чөлөөт бүс болох Инчоны нутаг дэвсгэрт дахин нэг казино барих төлөвлөгөөтэй байгаа бөгөөд тус төслийг Бүгд Найрамдах Солонгос улс, Америкийн Нэгдсэн улс, Бүгд Найрамдах Сингапур улсын компаниуд хөрөнгө оруулан 290 тэрбум доллароор баригдах төслийг эхлүүлсэн бөгөөд казинод жилд 134 сая жуулчид ирнэ гэж тооцоолсон байна. Тус улсын судалгаагаар 2013 онд 2,7 сая жуулчид 16 казиногоор үйлчлүүлсэн ба энэ нь улсын төсөвт 1,3 их наяд вон төвлрүүлсэн байдаг бөгөөд 2019 онд Солонгосын 17 казиногийн нийт борлуулалтын татвар 284,9 тэрбум вон (251 сая доллар) байсан бол, 2020 онд 887 сая ам долларын ашигтай ажилласан байна.¹¹ Солонгос улс нь Казиногийн борлуулалтаас 10 орчим хувийн татвар ногдуулдаг бөгөөд төлбөрийг зургаан сар тутамд буюу зургаагаас есдүгээр сард Аялал жуулчлалыг дэмжих санд хийх ёстой байдаг байна.

Казино төвтэй аялал жуулчлалыг байгуулах нь Монгол Улсын эдийн засгийг тэлэхэд мөн төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэхэд ач холбогдол үзүүлж болох нэгэн хувилбар юм. Казиногийн үйл ажиллагааг Засгийн газраас олгох цөөн тооны тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр хязгаарлагдмал хүрээ нутаг дэвсгэрт эрхлэх эрх зүй орчинг бий болгож, аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулж, хөрөнгө оруулалтын урсгалыг татаж, эдийн засгийн өндөр үр өгөөжтэй аялал

¹⁰ Macau casino GGR posts 14pct growth in full-2018

<https://www.ggrasia.com/macau-casino-ggr-posts-14pct-growth-in-full-2018-govt/>

¹¹ Revenue of casinos in South Korea in 2020: <https://www.statista.com/statistics/694499/south-korea-casinos-revenue/>

жуулчлалыг бий болгон Монгол Улсын төсөвт төвлөрөх орлогыг нэмэгдүүлэх нь улсын эдийн засагт эерэгээр нөлөөлөх юм.

Хүний эрхэд үзүүлэх үр нөлөө

Хүснэгт 1

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1. Хүний эрхийн суурь зарчмуудад нийцэж байгаа эсэх	1.1.Ялгаварлан гадуурхахгүй ба тэгш байх			
	1.1.1.Ялгаварлан гадуурхахыг хориглох эсэх	Тийм		Ялгаварлан гадуурхсан зохицуулалт байхгүй
	1.1.2.Ялгаварлан гадуурхсан буюу аль нэг бүлэгт давуу байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ялгаварлан гадуурхсан зохицуулалт байхгүй
	1.1.3.Тодорхой эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг сайжруулах зорилгоор авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ бол олон улсын болон үндэсний хууль тогтоомжид заасан хүний эрхийн хэм хэмжээтэй нийцэж байгаа эсэх	Тийм		Нийцэж байгаа
	1.2.Оролцоог хангах			
	1.2.1.Зохицуулалтын хувилбарыг сонгохдоо оролцоог хангасан эсэх, ялангуяа эмзэг бүлэг, цөөнхийн оролцох боломжийг бүрдүүлсэн эсэх		Үгүй	
	1.2.2.Зохицуулалтыг бий болгосноор эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөж байгаа, эсхүл хөндөгдөж болзошгүй иргэдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		Асуудал тус бүрээр бүлгүүдийг тодорхойлж, тэдэнд үзүүлэх нөлөөг тооцсон.
	1.3.Хууль дээдлэх зарчим ба сайн засаглал, хариуцлага			
	1.3.1.Зохицуулалтыг бий болгосноор хүний эрхийг хөхиүлэн дэмжих, хангах,	Тийм		Иргэн, хувь хүний эрх ашгийг хамгаална.

	хамгаалах явцад ахиц дэвшил гарах эсэх			
	1.3.2.Зохицуулалтын хувилбар нь хүний эрхийн Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хүний эрхийг хамгаалах механизмын талаар НҮБ-аас өгсөн зөвлөмжид нийцэж байгаа эсэх	Тийм		
	1.3.3.Хүний эрхийг зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлагыг тусгах эсэх	Тийм		
2. Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт агуулсан эсэх	2.1.Зохицуулалт нь хүний эрхийг хязгаарлах тохиолдолд энэ нь хууль ёсны ашиг сонирхолд нийцсэн эсэх		Үгүй	Хязгаарлалт байхгүй
	2.2.Хязгаарлалт тогтоох нь зайлшгүй эсэх		Үгүй	Хязгаарлалт байхгүй
3. Эрх агуулагч	3.1.Зохицуулалтын хувилбарт хамаарах бүлгүүд буюу эрх агуулагчдыг тодорхойлсон эсэх	Тийм		
	3.2.Эрх агуулагчдыг эмзэг байдлаар нь ялгаж тодорхойлсон эсэх		Үгүй	Хамааралгүй
	3.3.Зохицуулалтын хувилбар нь энэхүү эмзэг бүлгийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж, тэдний эмзэг байдлыг дээрдүүлэхэд чиглэсэн эсэх		Үгүй	Хамааралгүй
	3.4.Эрх агуулагчдын, ялангуяа эмзэг бүлгийн ялгаатай хэрэгцээг тооцсон мэдрэмжтэй зохицуулалтыг тусгах эсэх (хөгжлийн бэрхшээлтэй, үндэстний цөөнх, хэлний цөөнх, гагцхүү		Үгүй	Хамааралгүй

	эдгээрээр хязгаарлахгүй)			
4. Үүрэг хүлээгч	4.1.Үүрэг хүлээгчдийг тодорхойлсон эсэх	Тийм		
5. Жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуульд нийцүүлсэн эсэх	5.1.Жендерийн үзэл баримтлалыг тусгасан эсэх		Үгүй	Хамааралгүй
	5.2.Эрэгтэй, эмэгтэй хүний тэгш эрх, тэгш боломж, тэгш хандлагын баталгааг бүрдүүлэх эсэх		Үгүй	Хамааралгүй

Эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөө

Хүснэгт 2

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Дэлхийн зах зээл өрсөлдөх чадвар дээр	1.1.Дотоодын аж ахуйн нэгж болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгж хоорондын өрсөлдөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	1.2.Хил дамнасан хөрөнгө оруулалтын шилжилт хөдөлгөөнд нөлөө үзүүлэх эсэх (эдийн засгийн байршил өөрчлөгдөхийг оролцуулан)	Тийм		
	1.3.Дэлхийн зах зээл дээрх таагүй нөлөөллийг монголын зах зээлд орж ирэхээс хамгаалахад нөлөөлж чадах эсэх	Тийм		Хуулийн хязгаарлалтууд аар бий болгоно.
2.Дотоодын зах зээлийн өрсөлдөх чадвар болон тогтвортой байдал	2.1.Хэрэглэгчдийн шийдвэр гаргах боломжийг бууруулах эсэх		Үгүй	Шийдвэр гаргах боломжийг нэмэгдүүлнэ.
	2.2.Хязгаарлагдмал өрсөлдөөний улмаас үнийн хөөргөдлийг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.3.Зах зээлд шинээр орж ирж байгаа аж ахуйн нэгжид бэрхшээл, хүндрэл бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.4.Зах зээлд шинээр монополийг бий болгох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
3.Аж ахуйн нэгжийн	3.1.Зохицуулалтын хувилбарыг	Тийм		

Үйлдвэрлэлийн болон захиргааны зардал	хэрэгжүүлснээр аж ахуйн нэгжид шинээр зардал үүсэх эсэх			
	3.2.Санхүүжилтийн эх үүсвэр олж авахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.3.Зах зээлээс тодорхой бараа бүтээгдэхүүнийг худалдан авахад хүргэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.4.Бараа бүтээгдэхүүний борлуулалтад ямар нэг хязгаарлалт, эсхүл хориг тавих эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.5.Аж ахуйн нэгжийг үйл ажиллагаагаа зогсооход хүргэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
4.Мэдээлэх үүргийн улмаас үүсч байгаа захиргааны зардлын ачаалал	4.1.Хуулийн этгээдэд захиргааны шинж чанартай нэмэлт зардал (Тухайлбал, мэдээлэх, тайлан гаргах г.м) бий болгох эсэх	Тийм		
5.Өмчлөх эрх	5.1.Өмчлөх эрхийг (үл хөдлөх, хөдлөх эд хөрөнгө, эдийн бус баялаг зэргийг) хөндсөн зохицуулалт бий болох эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	5.2.Өмчлөх эрх олж авах, шилжүүлэх болон хэрэгжүүлэхэд хязгаарлалт бий болгох эсэх	Тийм		Тусгай зөвшөөрлийг бусдад шилжүүлэхийг хориглоно.
	5.3.Оюуны өмчийн (патент, барааны тэмдэг, зохиогчийн эрх зэрэг) эрхийг	Тийм		

	хөндсөн зохицуулалт бий болгох эсэх			
6.Инновац болон судалгаа шинжилгээ	6.1.Судалгаа шинжилгээ, нээлт хийх, шинэ бүтээл гаргах асуудлыг дэмжих эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.2.Үйлдвэрлэлийн шинэ технологи болон шинэ бүтээгдэхүүн нэвтрүүлэх, дэлгэрүүлэхийг илүү хялбар болгох эсэх	Тийм		
7.Хэрэглэгч болон гэр бүлийн төсөв	7.1.Хэрэглээний үнийн түвшинд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		
	7.2.Хэрэглэгчдийн хувьд дотоодын зах зээлийг ашиглах боломж олгох эсэх	Тийм		
	7.3.Хэрэглэгчдийн эрх ашигт нөлөөлөх эсэх	Тийм		Хэрэглэгчийн эрх ашиг хамгаалагдана.
	7.4.Хувь хүний/гэр бүлийн санхүүгийн байдалд (шууд буюу урт хугацааны туршид) нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		
8.Тодорхой бүс нутаг, салбарууд	8.1.Тодорхой бүс нутаг буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байрыг шинээр бий болгох эсэх	Тийм		Мөрийтэй тоглоомын зөвлөл байгуулагдснаар, энэ чиглэлээр санал гомдол хүлээн авах, хяналт тавих эрх бүхий албан тушаал гарах боломжтой.

	8.2.Тодорхой бүс нутагт буюу тодорхой нэг чиглэлд ажлын байр багасгах чиглэлээр нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	8.3.Жижиг, дунд үйлдвэр, эсхүл аль нэг салбарт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
9.Төрийн захиргааны байгууллага	9.1.Улсын төсөвт нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Казиногийн үйл ажиллагаанд татвар ногдуулснаар улсын төсөвт татврын орлого нэмэгдүүлнэ.
	9.2.Шинээр төрийн байгууллага байгуулах, эсхүл төрийн байгууллагад бүтцийн өөрчлөлт хийх шаардлага тавигдах эсэх		Үгүй	Мөрийтэй тоглоомын хяналтын зөвлөл байгуулагдах хэдий ч агентлагийн статустай биш болно.
	9.3.Төрийн байгууллагад захиргааны шинэ чиг үүрэг бий болгох эсэх		Үгүй	
10.Макро эдийн засгийн хүрээнд	10.1.Эдийн засгийн өсөлт болон ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		Казино төвтэй аялал жуулчлалын цогцолбор бий болсноор шинээр ажлын байрыг бий болгоно.
	10.2.Хөрөнгө оруулалтын нөхцөлийг сайжруулах, зах зээлийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих эсэх	Тийм		Казиногийн үйл ажиллагаа эрх зүйн орчин бий болсноор гаднын хөрөнгө оруулалт нэмэгдэх боломжтой.

	10.3.Инфляц нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
11.Олон улсын харилцаа	11.1.Монгол Улсын олон улсын гэрээтэй нийцэж байгаа эсэх		Үгүй	Уг чиглэлээр нэгдэн орсон конвенц, олон улсын гэрээ одоогоор байхгүй.

Нийгэмд үзүүлэх үр нөлөө

Хүснэгт 3

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт		Тайлбар
1.Ажил эрхлэлтийн байдал, хөдөлмөрийн зах зээл	1.1.Шинээр ажлын байр бий болох эсэх	Тийм		
	1.2.Шууд болон шууд бусаар ажлын байрны цомхотгол бий болгох эсэх		Үгүй	
	1.3.Тодорхой ажил мэргэжлийн хүмүүс болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдэд нөлөө үзүүлэх эсэх	Тийм		
	1.4.Тодорхой насны хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
2.Ажлын стандарт, хөдөлмөрлөх эрх	2.1.Ажлын чанар, стандартад нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	2.2.Ажилчдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.3.Ажилчдын эрх, үүрэгт шууд болон шууд бусаар нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	2.4.Шинээр ажлын стандарт гаргах эсэх	Тийм		
	2.5.Ажлын байранд технологийн шинэчлэлийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон өөрчлөлт бий болгох эсэх	Тийм		
3.Нийгмийн тодорхой бүлгийг хамгаалах асуудал	3.1.Шууд болон шууд бусаар тэгш бус байдал үүсгэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.2.Тодорхой бүлэг болон хүмүүст сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх. Тухайлбал, эмзэг бүлэг, хөгжлийн бэршээлтэй иргэд, ажилгүй иргэд, үндэстний цөөнхөд гэх мэт		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.3.Гадаадын иргэдэд илэрхий нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.

4.Төрийн удирдлага, сайн засаглал, шүүх мэдэл, хэвлэл мэдээлэл, суртахуун	4.1.Засаглалын харилцаанд оролцогчдод нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.2.Төрийн байгууллагуудын үүрэг, үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	4.3.Төрийн захиргааны албан хаагчдын эрх, үүрэг, харилцаанд нөлөөлөх эсэх	Тийм		Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.4.Иргэдийн шүүхэд хандах, асуудлаа шийдвэрлүүлэх эрхэд нөлөөлөх эсэх	Тийм		Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.5.Улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
5.Нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	5.1.Хувь хүн/нийт хүн амын дундаж наслалт, өвчлөлт, нас баралтын байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	5.2.Зохицуулалтын хувилбарын улмаас үүсэх дуу чимээ, агаар, хөрсний чанарын өөрчлөлт хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	5.3.Хүмүүсийн амьдралын хэв маяг (хооллолт, хөдөлгөөн, архи, тамхины хэрэглээ)-т нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
6.Нийгмийн хамгаалал, эрүүл мэнд, боловсролын систем	6.1.Нийгмийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	6.2.Ажилчдын боловсрол, шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлөх эсэх	Тийм		
	6.3.Иргэдийн боловсрол (төрийн болон хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллага) олох, мэргэжил эзэмших, давтан сургалтад хамрагдахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.4.Нийгмийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахад сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.5.Их, дээд сургуулиудын үйл ажиллагаа, өөрийн удирдлагад нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.

7.Гэмт хэрэг, нийгмийн аюулгүй байдал	7.1.Нийгмийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн нөхцөл байдалд нөлөөлөх эсэх	Тийм		Хуулийн төсөл батлагдснаар хууль бус мөрийтэй тоглоомтой холбоотой гэмт хэрэг буурна гэж үзэж байна.
	7.2.Хуулийг албадан хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	7.3.Гэмт хэргийн илрүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	7.4.Гэмт хэргийн хохирогчид, гэрчийн эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
8.Соёл	8.1.Соёлын өвийг хамгаалахад нөлөө үзүүлэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	8.2.Хэл, соёлын ялгаатай байдал бий болгох эсэх, эсхүл уг ялгаатай байдалд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	8.3.Иргэдийн түүх, соёлоо хамгаалах оролцоонд нөлөөлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.

Байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөө

Хүснэгт 4

Үзүүлэх үр нөлөө	Холбогдох асуулт	Хариулт	Тайлбар
1.Агаар	1.1.Зохицуулалтын хувилбарын үр дүнд агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
2.Зам тээвэр, түлш, эрчим хүч	2.1.Тээврийн хэрэгслийн түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлэх/бууруулах эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.2.Эрчим хүчний хэрэглээг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.3.Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	2.4.Тээврийн хэрэгслийн агаарын бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
3.Ан амьтан, ургамлыг хамгаалах	3.1.Ан амьтны тоо хэмжээг бууруулах эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.2.Ховордсон болон нэн ховор амьтан, ургамалд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.3.Ан амьтдын нүүдэл, суурьшилд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	3.4.Тусгай хамгаалалттай газар нутагт сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
4.Усны нөөц	4.1.Газрын дээрх ус болон гүний ус, цэвэр усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.2.Усны бохирдлыг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	4.3.Ундны усны чанарт нөлөөлөх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
5.Хөрсний бохирдол	5.1.Хөрсний бохирдолтод нөлөө үзүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	5.2.Хөрсийг эвдэх, ашиглагдсан талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх эсэх	Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.

6.Газрын ашиглалт	6.1.Ашиглагдаагүй байсан газрыг ашиглах эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.2.Газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	6.3.Экологийн зориулалтаар хамгаалагдсан газрын зориулалтыг өөрчлөх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
7.Нөхөн сэргээгдэх/нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялаг	7.1.Нөхөн сэргээгдэх байгалийн баялгийг өөрөө нөхөн сэргээгдэх чадавхыг нь алдагдуулахгүйгээр зохистой ашиглах эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.
	7.2.Нөхөн сэргээгдэхгүй байгалийн баялгийн ашиглалт нэмэгдэх эсэх		Үгүй	Ямар нэгэн сөрөг нөлөө байхгүй.